

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Richardem Galisem ve věci

žalobkyně: **N. B.**
bytem X

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 6. 2024, č. j. MPSV-2024/138617-912,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 6. 2024, č. j. MPSV-2024/138617-912, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Dne 9. 11. 2023 žalobkyně požádala o příspěvek na zvláštní pomůcku – *multifunkční elektronickou komunikační pomůcku pro zrakově postižené a hluchoslepe* v předpokládané ceně 27 660 Kč. K žádosti předložila cenovou nabídku, dle které se zvláštní pomůcka sestává z iPhone 15 128 GB (23 990 Kč), hlasového výstupu Voice Over (0 Kč), ochranného skla Spigen (490 Kč), pouzdra iHero Magsafe (590 Kč), napájecího adaptéru 20 W (590 Kč) a speciální úpravy hardwaru a softwaru pro nevidomé (2 000 Kč). Na ústním jednání při podání žádosti žalobkyně dodala, že pomůcku bude využívat ke komunikaci s okolím, čtení knih, zpráv a e-mailů a vyhledávání informací na internetu (vše jen k soukromým účelům). Pomůcku si vyzkoušela a plně jí vyhovuje. Nižší kategorie nesplňují její požadavky.

Shodu s prvopisem potvrzuje: J. B.

2. Dle posudku o zdravotním stavu ze dne 17. 1. 2024 je žalobkyně od narození úplně nevidomá. Je osobou ve smyslu § 9 odst. 1 a 4 zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, a její zdravotní stav nevylučuje přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku. Trpí těžkým zrakovým postižením, které je uvedeno v písm. a) bodu 2 části I přílohy k tomuto zákonu.
3. Úřad práce České republiky – Krajská pobočka v Příbrami rozhodnutím ze dne 5. 4. 2024, č. j. 97431/24/KL (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), žalobkyni přiznal příspěvek na zvláštní pomůcku ve výši 13 121 Kč. V odůvodnění úřad práce konstatoval, že vyhodnocoval, zda iPhone 15 128 GB splňuje podmínku nejmenší ekonomické náročnosti a základního provedení. Dohledal požadovanou pomůcku i její komponenty v nabídkách prodejců nabízejících multifunkční elektronické pomůcky pro zrakově postižené. Podstatou pomůcky je zejména usnadnění běžné komunikace s nejširším okolím a pomáhání v orientaci a navázání kontaktu v neznámém prostředí. Úřad práce dospěl k závěru, že pro správnou funkci této pomůcky je dostačující kapacita paměti 64 GB a není nutné poskytnout příspěvek na aktuálně nejnovější a nejvýkonnější přístroj za situace, kdy existují pomůcky v nižších cenových relacích, které jsou z hlediska účelu srovnatelné. Jako základní provedení je dostačující iPhone 64 GB, který je nabízen i jako řešení odpovídající nejnižší ekonomické náročnosti např. na webových stránkách společnosti Adaptech s. r. o., která nabízí pomůcky pro zrakově postižené. Je tedy předpoklad, že by tato pomůcka měla být funkční minimálně 60 měsíců. Úřad práce dohledal cenové nabídky k tomuto telefonu a uznal jej jako pomůcku v základním provedení a s nejmenší ekonomickou náročností za cenu 11 990 Kč. Napájecí adaptér pak z hlediska nejmenší ekonomické náročnosti uznal v ceně 589 Kč. Cenu speciální úpravy hardwaru a softwaru pro nevidomé úřad práce uznal v rámci základního provedení pomůcky v plné výši 2 000 Kč. Za základní provedení pomůcky úřad práce nepovažoval ochranné sklo ani pouzdro, jejich cenu nezahrnul do výše příspěvku.
4. Prvostupňové rozhodnutí si žalobkyně dle doručky osobně převzala dne 12. 4. 2024. Proti němu následně podala odvolání, které dle podacího razítka odeslala poštou dne 30. 4. 2024.
5. V záhlaví označeným rozhodnutím (dále jen „napadené rozhodnutí“) žalovaný zamítl žalobkynino odvolání a potvrdil prvostupňové rozhodnutí. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že ze zákona neplyne žádný nárok na konkrétní parametry či operační systém zvláštní pomůcky. Stejnou funkčnost jako žalobkyni upřednostňovaný výběr zastanou i „jiné operační systémy a aplikace“. Úřad práce provedl srovnání požadované pomůcky s aktuální nabídkou a s mobilním telefonem stejné značky, který splňoval požadavky stanovené vyhláškou č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Jako vhodné zařízení vyhodnotil mobilní telefon iPhone 11 64 GB, který vyhovuje stanoveným parametrům a plní všechny hardwarové požadavky pro to, aby na něm mohly být bez problému provozovány požadované programy. K žalobkyniným námitkám žalovaný dále uvedl, že vyhláška se nevěnuje otázce vymezení operačního systému a vhodných aplikací pro zrakově postižené. Úřad práce správně vypracoval srovnávací nabídku jiné společnosti dle konfigurátoru a správně vyhodnotil značný cenový rozdíl mezi jednotlivými nabídkami. S přihlédnutím k tomu, aby žalobkyni zvláštní pomůcka plně vyhovovala a z důvodu nejmenší ekonomické náročnosti, vycházel úřad práce z částky 14 579 Kč za iPhone 11 64 GB včetně napájecího adaptéru a speciální úpravy hardware a software pro nevidomé. Správně provedl srovnání požadované pomůcky s nabídkou společnosti Adaptech a vyhodnotil telefon, který splňuje vyhláškou předepsané

parametry. Správně vyhodnotil i ochranné sklo a pouzdro jako položky, které nelze považovat za součást pomůcky v základním provedení. Bez těchto prvků neztrácí na své funkčnosti. Žalovaný dále vyhledávací činností zjistil, že žalobkyně využívá další pomůcky, které jí umožňují sebeobsluhu, získávání informací na internetu, vzdělávání, styk s okolím, komunikaci se známými přes sociální sítě a čtení textů a knih, konkrétně digitální čtecí zařízení s hlasovým výstupem a mobilní telefon. Žalovaný odkázal na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 8. 1. 2021, č. j. 33 A 20/2019 – 29, dle něž příspěvek na zvláštní pomůcku není dávkou plně úhradovou a právní úprava není založena na tom, že by stát kompenzoval jakoukoliv zvláštní pomůcku podle subjektivního výběru příjemce dávky, ale na principu minimální ekonomické náročnosti při zachování funkčního potenciálu. Žalobkyně si může zakoupit pomůcku ve vyšším standardu, avšak poskytnutá částka by se měla odvíjet od ceny v základním provedení, která navíc splňuje podmínku nejmenší ekonomické náročnosti. Jestliže žalobkyně opravdu potřebuje přístroj s operačním systémem Apple iPhone, může si zbývající prostředky doplatit z vlastních zdrojů.

Žaloba

6. Žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), se žalobkyně domáhá zrušení napadeného rozhodnutí.
7. Žalobkyně namítá, že iPhone 11 s kapacitou paměti 64 GB neodpovídá potřebám jejího postižení (úplná nevidomost obou očí). Správní orgány mají postupovat individuálně. Namísto toho na základě webových stránek jednoho prodejce určily, že pro žalobkyni je vyhovující iPhone 11, který byl na český trh uveden před pěti lety (2019). Žalobkyně vybrala pomůcku i s ohledem na to, že je podle zákona povinna ji užívat 60 kalendářních měsíců. U iPhonu 11 přestane být v době vydání iPhonu 16 (září 2024) podporována možnost aktualizovat zařízení na nejnovější verzi softwaru, což omezí jeho užívání. I s aktuální verzí softwaru má navíc tento model problémy (zpomalení, vybíjení baterie), jelikož odpovídá možnostem v roce 2019. Od té doby došlo k velkému technologickému pokroku, která usnadňuje život lidem s těžkým zrakovým postižením.
8. Zejména došlo k výraznému zdokonalení fotoaparátu, které je zásadní, neboť žalobkyně využívá asistence poskytované videohovorem. Díky fotoaparátu si může vyfotit předlohu a prostředí a speciální aplikace jí sdělí, co se na předloze nachází. Starší modely telefonů vyžadují zaostření, kterého žalobkyně není schopna. Z praktického hlediska je pro žalobkyni zásadní, aby fotografie byla kvalitní. Důležitá je i výdrž baterie, neboť videohovory i asistivní aplikace jsou na ni náročné. Některé z nich vyžadují i neaktuálnější verzi softwaru. Asistivní aplikace jsou rovněž náročné na kapacitu paměti, neboť pořizují a uchovávají větší množství obrazového a zvukového materiálu. Paměť 128 GB je tou nejnižší, kterou iPhone 15 nabízí. Na rozdíl od iPhonu 11 je také vybaven rozpoznáváním dveří a dalších předmětů, což je zásadní pro žalobkynin samostatný pohyb. Nejde o nadstandard. Má i dokonalejší funkci diktování. Mnoho aplikací bylo vyvinuto na základě možností daného modelu a se staršími je nelze použít. iPhone 15 není nadstandardem iPhonu 11, nýbrž zcela unikátním zařízením.
9. Správní orgány by měly respektovat technologický pokrok a brát ohled na to, zda lze pomůcku užívat po dobu 60 měsíců. Posledně uvedeným se vůbec nezabývaly. Pokud by se bral ohled jen na ekonomické hledisko, přiznával by se příspěvek jen na mnoho let staré pomůcky, přestože technologický pokrok představuje zásadní pomoc pro uživatele. Podmínka nejmenší ekonomické náročnosti není jedinou. Pomůcka musí žadateli také plně

vyhovovat a být v základním provedení. Podmínka plného vyhovění potřebám daného postižení je individuální. Nelze tedy paušálně říci, že všem uživatelům vyhovuje iPhone 11. Záleží na mnoha aspektech. Žalovaný však považoval za směrodatnou informaci na stránkách jedno z mnoha prodejců pomůcek.

10. Žalobkyně rovněž nesouhlasí se závěrem, že ochranné sklo a kryt jsou nadstandardním provedením. Na podmínku základního provedení je třeba nahlížet z pohledu žadatele s těžkým zdravotním postižením. Bez ochranných prvků hrozí, že se pomůcka poškodí. Žalobkyni se kvůli absenci zraku často stává, že s telefonem o něco zavadí nebo upadne. Kryt chrání i čočky fotoaparátu. Pokud by došlo k poškození skla, nemohla by žalobkyně užívat speciální dotyková gesta k ovládání telefonu. S pomůckou se žalobkyně pohybuje i ve venkovním prostoru, kde jí pomáhá s orientací v prostoru. Hrozí, že žalobkyně do něčeho narazí. Mnoho dalších pomůcek disponuje ochranným obalem, bez nějž je nelze ani zakoupit.

Vyjádření žalovaného

11. Žalovaný taktéž navrhuje zrušení napadeného rozhodnutí. Poukazuje na to, že nesprávně vyhodnotil žalobkynino odvolání jako včasné. Žalobkyni ovšem bylo prvostupňové rozhodnutí doručeno dne 12. 4. 2024 a odvolání podala prostřednictvím pošty až dne 30. 4. 2024, tedy po uplynutí odvolací lhůty. Žalovaný tedy neměl napadeným rozhodnutím potvrdit prvostupňové rozhodnutí a odvolání žalobkyně zamítnout, nýbrž je měl zamítnout jako opožděné.

Posouzení věci

12. Soud ověřil, že žaloba byla podána osobou k tomu oprávněnou, po vyčerpání řádných opravných prostředků, je včasná a splňuje všechny formální požadavky na ni kladené. Poté přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, v rozsahu napadených výroků a v mezích uplatněných žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). Vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Ve věci soud rozhodl bez jednání, neboť se má za to, že účastníci s tímto postupem souhlasili (§ 51 odst. 1 s. ř. s.). Soud navíc ruší napadené rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. Jednání ani nebylo zapotřebí k provádění dokazování (účastníci žádné důkazy nenavrhli a ani soud neshledal potřebu jejich provedení).
13. Podle § 83 odst. 1 věty první zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, činí odvolací lhůta 15 dnů ode dne oznámení rozhodnutí, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.
14. Podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. soud zruší napadené rozhodnutí pro vady řízení bez jednání rozsudkem pro podstatné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, mohlo-li mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.
15. Žalovaný upozorňuje na to, že žalobkyně podala odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí až po uplynutí odvolací lhůty. Napadeným rozhodnutím tedy neměl zamítnout odvolání a prvostupňové rozhodnutí potvrdit, nýbrž měl žalobkynino odvolání zamítnout jako opožděné. Tomu je třeba přisvědčit.
16. Řízení o příspěvku na zvláštní pomůcku se řídí zákonem o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a subsidiárně správním řádem (§ 1 odst. 2 tohoto zákona). Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením neobsahuje zvláštní úpravu odvolací lhůty. Ta proto činí podle § 83 odst. 1 věty první správního řádu patnáct dnů ode dne oznámení rozhodnutí.

17. Z doručky k prvostupňovému rozhodnutí, jakož i shodně z výpisu sledování zásilek, které jsou součástí správního spisu, plyne, že žalobkyně osobně převzala prvostupňové rozhodnutí dne 12. 4. 2024. Tehdy jí tedy bylo oznámeno (§ 72 odst. 1 správního řádu). Posledním dnem patnáctidenní odvolací lhůty dle § 83 odst. 1 věty první správního řádu tak bylo pondělí 29. 4. 2024 [27. 4. 2024 připadlo na sobotu, lhůta se proto dle § 40 odst. 1 písm. c) správního řádu prodloužila do pondělí]. Žalobkynino odvolání ovšem bylo úřadu práce doručeno až dne 2. 5. 2024 (viz razítko v pravé horní části odvolání), tedy po uplynutí odvolací lhůty. Poštovní zásilku s odvoláním žalobkyně přitom podala držiteli poštovní licence až 30. 4. 2024 (viz podací razítko na obálce), tedy taktéž po uplynutí odvolací lhůty. Nemohla tak být zachována ani dle § 40 odst. 1 písm. d) správního řádu. Odvolání bylo proto skutečně opožděné, a jako takové je měl žalovaný zamítnout dle § 92 odst. 1 správního řádu, aniž by se jím vůbec věcně zabýval, tedy zabýval se zákonností a správností prvostupňového řízení (ve smyslu § 90 odst. 1 a 5 správního řádu). V důsledku toho je řízení zatíženo podstatnou vadou, která měla za následek nezákonnost napadeného rozhodnutí [§ 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.].
18. Příslušný žalobní bod, jímž by namítala opožděnost svého odvolání, ovšem žalobkyně neuplatnila (logicky, neboť jí ve výsledku neprospívá). Soud se tedy musel současně zabývat tím, zda může vykročit z mezí žalobních bodů (§ 75 odst. 2 s. ř. s.) a k této vadě přihlédnout i bez námítky. Dospěl k závěru, že v tomto případě je nezbytné k ní přihlédnout.
19. Přezkum vad uvedených v § 76 odst. 1 s. ř. s. z úřední povinnosti nevyplývá přímo z textu zákona, nýbrž jej postupně dovodila soudní praxe. Ta dospěla k tomu, že ne ke všem vadám uvedeným v daném ustanovení lze z úřední povinnosti přihlédnout. Klíčové je usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009 – 84, č. 2288/2011 Sb. NSS, dle něž je soud oprávněn zrušit rozhodnutí správního orgánu pro vady řízení, byť nebyly žalobcem výslovně namítány, *„pouze pokud tyto vady brání přezkoumání rozhodnutí v rozsahu žalobních bodů“*. Jde o případy, *„kdy rozhodnutí vůbec není schopno přezkumu z hlediska žalobních námitek. Tato vadnost a nemožnost podrobit rozhodnutí zkoumání musí být zjevná buď ze spisu (či z jeho absence), nebo z rozhodnutí samého, pokud bude postrádat srozumitelnost či důvody v takové míře, že vylučuje zkoumání důvodnosti žaloby, anebo ji soud sezná na základě jiných rozhodných skutečností, jež se dostanou do jeho sféry“*. Zrušení rozhodnutí bez ohledu na žalobní námítky je ve všech těchto případech pouhým důsledkem toho, že vady jsou takového charakteru, že vylučují jiný postup a rozhodnutí soudu (viz body 15 a 16 usnesení rozšířeného senátu). Z povahy věci tak soudy z úřední povinnosti přihlíží k takovým vadám, které nerespektují samotný procesní rámec určitého řízení (viz rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2024, č. j. 8 Azs 100/2023 – 53, body 21 a 24).
20. Vada spočívající v akceptaci opožděného odvolání v nynějším případě brání přezkoumání napadeného rozhodnutí v rozsahu žalobních bodů. Žalobkyně totiž napadá výhradně jeho věcnou stránku (ve smyslu hmotněprávních předpokladů pro přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku v určité výši). Tou se ale žalovaný vůbec neměl zabývat. Ve smyslu shora citované judikatury totiž žalovaný nerespektoval samotný procesní rámec odvolacího řízení, které nemělo dospět do fáze přezkumu zákonnosti a správnosti žalobkynina odvolání (§ 90 odst. 1 a 5 správního řádu). I kdyby tedy soud nyní žalobkyni vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil, věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení a vyslovil závazný právní názor k věcné stránce napadeného rozhodnutí, bylo by to zbytečné. Žalovaný by totiž tak jako tak žalobkynino odvolání v dalším řízení zamítl jako opožděné, aniž by mu zbyl jakýkoliv

prostor k aplikaci závazného právního názoru soudu. Za této situace soudu nezbyvá, než ke shledané vadě řízení (opožděnosti žalobkynina odvolání) přihlédnout i bez námitky podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.

Závěr a náklady řízení

21. S ohledem na shora uvedené závěry soud napadené rozhodnutí zrušil podle § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. pro podstatnou vadu řízení před žalovaným, která měla za následek jeho nezákonnost. Věc současně vrátil žalovanému k dalšímu řízení, v němž je vázán právním názorem soudu (§ 78 odst. 4 a 5 s. ř. s.) Žalobními body se soud nezabýval, neboť jejich vypořádání nemá pro další řízení žádný význam (viz např. rozsudek NSS ze dne 25. 2. 2016, č. j. 7 As 91/2015 – 79). Žalovaný v něm totiž bude postupovat tak, že žalobkynino odvolání podle § 92 odst. 1 věty první správního řádu zamítne jako opožděné, aniž by se zabýval zákonností a správností prvostupňového rozhodnutí (samozřejmě s výhradou předpokladů pro přezkoumání rozhodnutí dle § 92 odst. 1 věty druhá a třetí správního řádu).
22. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně byla ve věci plně úspěšná, má tedy právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení. Žádné jí však dle obsahu spisu nevznikly. Soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 21. října 2024

Richard Galis v.r.
samosoudce